

در نشست «ابعاد راهبردی نگارش سند ملی زیارت» مطرح شد

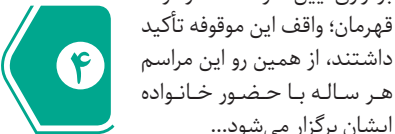
حرم مطهر رضوی، کانون اتصال سرمایه‌های اجتماعی

۲

آیین نکوداشت «رابعه خانم قهرمان» در بیمارستان «منتصریه» برگزار شد

وقفِ زندگی‌ساز

نخستین آیین نکوداشت واقف نیک‌اندیش بیمارستان منتصریه «رابعه خانم قهرمان» معروف به احترام‌السلطنه با حضور جمعی از مسئولان آستان قدس رضوی و دانشگاه علوم پزشکی مشهد، کادر درمان بیمارستان منتصریه و تتی چند از بیماران گیرنده پیوند اعضا در این بیمارستان وقف شده بر آستان قدس رضوی در مشهد مقدس برگزار شد. دکتر محسن علی‌اکبریان، رئیس بیمارستان منتصریه در این مراسم گفت: در بازدید اخیری که تولیت آستان قدس رضوی از این بیمارستان داشتند، بر برگزاری آیین نکوداشت مرحومه قهرمان؛ واقف این موقوفه تأکید داشتند، از همین رو این مراسم هر ساله با حضور خانواده ایشان برگزار می‌شود...

مهدی جهانگیری-عکاس رضوی

نگاهی متفاوت به زندگی و اقدام‌های ابوریحان، محمد بن احمد در سالروز درگذشت او

رویکرد تقریبی در آثار «بیرونی»

شدن از مخالفانشان در نگین انگشتی خود به کار می‌برند و مخالفانشان از گونه سیاه‌رنگ این سنگ استفاده می‌کنند. آن‌گاه می‌افزایند: «من یک انگشتی با دو نگین از هر دو رنگ ... [برای اجتناب از منسوب شدن به هر یک از دو گروه، در دست] داشتم».

این رویکرد بیرونی هم می‌تواند به معنای علاقه او نسبت به کنار گذاشتن دعواهای فرقه‌ای و تقریب مذاهب اسلامی باشد و هم یک نشانه قابل مطالعه درباره اعتقادات مذهبی او. ابوریحان این کتاب را در غزنه به رشته تحریر درآورد؛ فضای این شهر که پایتخت سلطان محمود بود، برای شیعیان فضایی پر از اختناق و فشار محسوب می‌شد. محمود بدون تعارف و ملاحظه خاصی، به دنبال کشتار شیعیان بود و می‌گفت: «انگشت در جهان کرده‌ام و شیعه می‌جویم!» در دربار و سرزمین تحت سلطه او، عیار تساهل و تسامح مذهبی، نسبت به آنچه در قلمرو

برای شیعیان از خداوند طلب یاری می‌کند. ابوریحان در ذکر تاریخ خلفا، بر خلافت امام حسن مجتبی(ع) تأکید دارد و از خلفای جائز اُموی با عنوان «ملوک» یا پادشاهان یاد می‌کند و نه خلیفه. نگاه بیرونی به شیعیان زیدی، نگاهی کاملاً جانبدارانه است؛ او از زید بن علی فرزند امام زین‌العابدین(ع) که زیدیه وی را پیشوای خود می‌دانند، با عنوان «امام» یاد کرده است. چنین رویکردی را البته می‌شود در مورد برخی دیگر از اندیشمندان برجسته قرن‌های سوم و چهارم هجری نیز دید. صاحب بن عبّاد، وزیر دانشمند آل‌بویه و حتی حکیم ابوالقاسم فردوسی، سراینده اثر بزرگ شاهنامه نیز در آثارشان چنین رویکردی دارند.

بیرونی پس از ورود به غزنه و با توجه به دشمنی عمیق سلطان محمود با شیعیان، مجال چندانی

آل‌بویه شیعی مذهب وجود داشت، بسیار پایین بود و حتی محمود، شیعیان را از علاقه‌مندان به آل‌بویه می‌دانست و شاید این وحشی‌گری‌ها صرفاً ابزار سیاسی‌اش برای مهار قدرت آل‌بویه به شمار می‌آمد. بنابراین وقتی بیرونی، چنین بی‌ملاحظه درباره سنت‌های شیعی می‌میل به برقراری همزیستی مسالمت‌آمیز سخن می‌گوید، طبعاً نباید طرفدار مذهب رسمی دربار غزنوی باشد و این از نکاتی است که باید درباره زندگی و تفکرات وی، مد نظر قرار دهیم.

برای بروز عقایدش پیدا نکرد؛ با این حال، در برخی فرازهای کتاب «الجماهر فی معرفة الجواهر» که اثری درباره «کانی‌شناسی» است، می‌توان نشانه‌هایی از علاقه و ارادت بیرونی به تشیع و ائمه اطهار(ع) یافت و رویکردهای تقریبی یافت. او معتقد بود شیعه و سنی می‌توانند به صورت مسالمت‌آمیز و بدون مشکل در کنار هم زندگی کنند. بیرونی در کتاب «الجماهر فی معرفة الجواهر»، ضمن معرفی سنگ «خَماهن» (حجرالدّم)، اشاره می‌کند شیعیان گونه سفیدرنگ این سنگ را برای متمایز

محمدحسین نیکبخت|

دوم ماه رجب سال ۴۴۰قمری، بر اساس برخی گزارش‌های تاریخی، سالروز درگذشت یکی از نامدارترین دانشمندان ایرانی است. ابوریحان، محمد بن احمد در سال ۳۶۲قمری در حومه (بیرون) شهر کات در منطقه ماوراءالنهر دیده به جهان گشود و از همین رو به بیرونی شهرت یافت. او ۲۵ سال نخست عمر خود را در کات گذراند و از آنجا که این شهر، پایتخت خوارزمشاهیان «آفریقی» بود و آن‌ها نیز مقدم دانشمندان را گرمای می‌داشتند، ابوریحان توانست حضور در محضر استادان برجسته‌ای را تجربه کند و علوم متداول آن روزگار مانند صرف و نحو، فقه، ریاضیات، ستاره‌شناسی، جغرافیا، پزشکی و... را بیاموزد و آگاهی‌های مربوط به دوران خود را به صورت تمام و کمال فراگیرد. او در ۲۵سالگی و برای افزودن دانش راهی بخارا شد و سپس به طبرستان کوچید و نخستین کتاب مهم خودش یعنی «آثارالباقیه» را نیز در همین منطقه نوشت. بیرونی مدتی بعد، به گرگانج، پایتخت آل‌مأمون رفت و از حمایت بی‌شائبه آن‌ها نیز برخوردار شد. اما با قدرت گرفتن غزنویان، سلطان محمود غزنوی که برای رونق دادن به دربارش، چشم طمع به دانشمندان پرتعداد دربار آل‌مأمون دوخته بود؛ از آن‌ها خواست بزرگانی مانند ابوریحان بیرونی، ابوعلی سینا، ابوسهل مسیحی، ابونصر عراقی و دیگرانی را که در دانش و فضل شهرت جهانی داشتند به دربار غزنه بفرستد. بوعلی و ابوسهل مسیحی گریختند، اما ابوریحان و چند تن دیگر ناچار به غزنه رفتند. بیرونی تا پایان عمرش در غزنه ماند و در همین شهر درگذشت و امروزه آرامگاهی منسوب به وی در غزنه وجود دارد.

■ **محمای مذهب «بیرونی»**

یکی از مهم‌ترین نکات قابل مطالعه در زندگی ابوریحان بیرونی، مذهب اوست؛ موضوعی که البته درباره آن نظر واحدی وجود ندارد و تاکنون نیز چندان به آن توجه نشده است. بیرونی در «آثارالباقیه» که آن را در محیط آزاد و علمی طبرستان و دربار قایوس به رشته تحریر درآورد، آشکارا گرایش‌های شیعی دارد؛ او پس از نام امام علی(ع) و اهل‌بیت(ع)، چند جمله‌ای در اظهار ارادت به آن‌ها می‌آورد و حتی در جایی،

ویژه فرهنگ و معارف رضوی
| سال دوم | ویژه‌نامه ۵۳۸ |

تکته‌ها/آیت‌الله جوادی آملی

یا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ
اختصاص به
تعقیبات نماز ندارد

۲

ساعتی پای صحبت زائران امام رضا(ع) در ماه رجب نشستیم

لیک به ندای «أَيُّنَ الرَّجَبِيُّونَ»

۳

بقاع متبرکه با «قرار دوازدهم»
به استقبال دهه فجر می‌روند

۲

معاونت تبلیغات اسلامی حرم مطهر رضوی بر گزار می‌کند

مسابقه ملی «تنها گریه کن»

۴

نماز

طرح «نور چشم» اجرا می‌شود

مسئول روابط عمومی ستاد اقامه نماز کشور گفت: این ستاد طرح «نور چشم» را به منظور ترویج فرهنگ نماز و با همکاری اهالی مساجد اجرا می‌کند. «حامد صالحی» در گفت‌وگو با شبستان با بیان اینکه ستاد اقامه نماز کشور تلاش دارد به منظور توسعه فرهنگ اقامه نماز کشور از ظرفیت همه آحاد مردم و دستگاه‌ها بهره‌مند شود، اضافه کرد: به همین منظور جلساتی را با مرکز رسیدگی به امور مساجد و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و روحانیون طرح امین برگزار کرده‌ایم. چون توسعه فرهنگ اقامه نماز در کشور بدون پیوند و تعامل با اهالی مساجد ممکن نیست؛ حجت‌الاسلام قرائتی، رئیس ستاد اقامه نماز کشور به طور مرتب جلساتی را با ائمه جماعات، مبلغان و روحانیون برگزار می‌کند.

وی در ادامه با بیان اینکه ستاد اقامه نماز کشور در برگزاری بسیاری از برنامه‌ها از جمله جشن تکلیف با مدرسه‌ها و مسجدها همکاری می‌کند، گفت: طرح «نور چشم» از طرح‌های مهم ستاد اقامه نماز کشور برای ترویج فرهنگ اقامه نماز است و در اجرای این طرح علاوه بر همکاری با وزارت آموزش و پرورش از ظرفیت اهالی مساجد به ویژه ائمه جماعات و روحانیون نیز استفاده می‌شود.

نیمکت زندگی

این قصه
سر دراز دارد

رقیه توسلی | «کجایی؟» لولقه زبانش است. فرقی هم نمی‌کند مخاطبش که باشد. حتی اگر بداند کجا هستی، باز هم می‌پرسد. به این پرسش اعتیاد دارد. رقیق عزیزم، به واسطه همین سؤال از دیگران جواب سربالا شنیده‌ام تا ترک رویه نکرده است!

سه طاقه پارچه برایم پهن کرده روی میز اما اجازه نمی‌دهد تمرکز کنم. اجازه نمی‌دهد در مورد قیمتش با خودم و جیبم به توافق برسم. حتی نمی‌گذارد مترآنها را به خاطر بیاورم. آقای پارچه‌فروش یک نفس حرف می‌زند درباره همه چیز. از سلیقه اعلای ابوی

خدایامرزش حاج‌یونس بگیر تا بدعهدی ترکمنستان و سکه ۲۵میلیونی و دزدی اینترنتی. آن قدر اعتیادش به حرف زدن کلافه‌ام می‌کند که از مغازه می‌زنم بیرون. تکه‌های کاکائو پشت گرز، کیک گردویی، دو تا چای هم با قطاب، پولکی، کلوچه‌ای، چیززی، ریتم همیشه‌اش است خوردن شیرینی‌جات. اصولاً هم در برابر اعتراض اطرافیان می‌گوید: کشمش و میوز مال مادر بزرگ پدر بزرگ‌هاست. آدم ۳۰ساله اگر نخورد که تمام کارخانجات تولیدی باید بسته شود! تازه به من و امثالهم باید تشویقی هم

بدهند. چون با مدیریت و دکترا می‌خورم. کلسترولم بالاست! اما نگران من نباشید، شنا بلدم غرق نمی‌شوم. خیلی شیرینی‌پرست است هم‌کارم. کشو میزش پر خوردنی‌ست. رژیم و غیر رژیم. به قول او، بهانه زندگی. طفلکی امروز می‌گفت بعضی از این شکلات‌ها را فقط می‌خرم و نگاهشان می‌کنم. لعنت خدا به دیابت... بعد یک روز خسته‌کننده کاری می‌رسم خانه. ماسک را برمی‌دارم و جلو در اسپری می‌زنم و یکرست دست‌ها را خف‌سابی

منبر مجازی

آرامش در خانواده

حجت‌الاسلام عباسی | اصلی‌ترین وظیفه‌ای که ما در برابر اطرافیان به خصوص اعضای خانواده‌مان داریم ایجاد آرامش در زندگی آن‌هاست. اصلاً تعیین وظایف ما در برابر دیگران از طرف خدا با ملاک آرامش انجام می‌گیرد... یعنی خدا می‌خواهد ما در رابطه‌مان با هم به یکدیگر آرامش بدهیم... یک بخش آرامش ایجاد کردن این است که ما وظیفه‌مان را در مقابل دیگران انجام بدهیم ... وقتی در یک خانواده‌ای همه دغدغه داشته باشند همدیگر را آرام کنند، به معنای واقعی کلمه زندگی‌ها شیرین می‌شود. وقتی من دغدغه نداشته باشم اعضای خانواده‌ام را آرام کنم... جز خودم کس دیگری برایم مهم نباشد، زندگی واقعاً سخت می‌شود. اینجا شاید اعضای خانواده به این نتیجه برسند که با قاعده دوری و دوستی با هم زندگی بکنند! گاهی وقت‌ها شوهر خانم وقتی به مأموریت می‌رود، خانم می‌گوید شکر خدا رفت من چند روز نفس بکشم. آقا هم می‌گوید: آخی! چند روز راحت هستم. خیلی بد است که با جدا شدن از همدیگر احساس آرامش می‌کنیم!

آرامش یک تلاش دسته‌جمعی است ... آرامش ما به رفتارهای دیگران بستگی دارد. اگر ما در محیط خانواده نتوانیم آرامشی ایجاد کنیم، این طوری نیست که اطرافیان ما منتظر بمانند تا این آرامش را از ما دریافت کنند. جای دیگر می‌روند آن آرامش را بدست بیاورند... اگر در خانواده از راه درستش آرامش را پیدا نکنند دنبال آرامش‌های کاذب می‌روند. زمانی شاید اصلی‌ترین راه پیدا کردن یک آرامش کاذب مثلاً اعتیاد به مواد مخدر بود... امروز هم اعتیاد به فضای مجازی که متأسفانه کم نیست، یکی از راه‌های فرار از محیط واقعی ناآرام خانواده شده است. ما در فضای مجازی دنبال بعضی از گمشده‌هایی می‌گردیم که در فضای حقیقی آن را پیدا نمی‌کنیم... من معتقدم جولان فضای مجازی در خانواده‌ها، یکی از دلایل اصلی آن، نبود آرامش در محیط خانواده است؛ یعنی اعضای خانواده از اینکه کنار هم هستند، از اینکه با هم حرف می‌زنند لذت نمی‌برند، احساس آرامش نمی‌کنند. کنار همدیگر بودن آن‌ها موجب تنش است. حرف‌هایشان موجب دعواست. به این نتیجه می‌رسند هر کسی برای خودش یک عالمی درست کند، در آن عالم سیر کند، فقط وقت غذا و یک میهمانی هم می‌آید کنار هم بنشینند، وقتی که تمام شد دوباره هر کسی در عالم خودش. وقتی کنار هم بودن و با همدیگر حرف زدن برای اعضای خانواده لذت‌بخش و آرامش‌بخش باشد، گرایش به فضای مجازی کمتر خواهد بود. این‌ها با هم نسبت دارند.